

Total number of printed pages-7

1 (Sem-2) SAN

2024

SANSKRIT

Paper : SAN 0200104

(Functional Sanskrit and Yoga)

Full Marks : 60

Time : 2½ hours

The figures in the margin indicate full marks for the questions.

Answer either in English or in Sanskrit.

UNIT-I

(Sanskrit Conversation)

Marks : 5

1. Draw a penpicture of the conversation either between a teacher and a student or between a mother and a daughter (using ten small sentences). 5

गुरुशिष्ययोः कथोपकथनदृश्यम् अथवा मातृकन्ययोः
कथोपकथनदृश्यं लेखनेन विरचयतु (दशसंख्यकेन
संक्षिप्तवाक्येन) ।

Contd.

UNIT-II

(Subhāṣitas : From the works of Kālidāsa,
Bhavabhūti and Śrīharṣa)

Marks : 10

2. Answer **any one** of the following : 10

अधस्तनेषु प्रश्नेषु एकतमस्य उत्तरं प्रदेयम् :

(a) What is the meaning of the term 'Subhāṣita'? What are its characteristic features? Why are Subhāṣitas important in the society?

सुभाषितम् इति पदस्य कोऽर्थः? अस्य वैशिष्ट्यजातं किम्? समाजे सुभाषितानां किं महत्त्वं विद्यते?

(b) Mention *four* Subhāṣitas of Bhavabhūti and explain their meaning.

भवभूतिप्रणीतं सुभाषितचतुष्कं लिखित्वा तदर्थव्याख्या करणीया।

(c) Explain the following : व्याख्यायताम् :

(i) किमिव हि मधुराणां मण्डनं नाकृतीनाम्।

(ii) ऋषीणां पुनराद्यानां वाचमर्थोऽनुधावति।

UNIT-III

(Introduction to Yoga)

Marks : 25

3. Answer the following in brief : $1 \times 3 = 3$

अधस्तनानां प्रश्नानाम उत्तरं संक्षेपेण देयम् :

(a) What root is there in the term योग?

योगः इति पदे कः धातुः विद्यते?

(b) Who has written the book, Yogasūtra ?

योगसूत्रम् इति ग्रन्थस्य रचयिता कः ?

(c) What is the name of the first chapter of the Yogasūtra ?

योगसूत्रगत-प्रथमाध्यायस्य नाम किमस्ति ?

4. Explain the term योग or वैराग्य according to the Yogasūtram. 2

योगसूत्रतिष्ठस्य योगपदस्य अथवा वैराग्यपदस्य व्याख्या करणीया ।

5. Write short notes on **any two** of the following : $5 \times 2 = 10$

अधोलिखितेषु पदद्वयविषये संक्षिप्तां टिप्पणीं लिखतु :

चित्तवृत्तिः, स्वाध्यायः, अहिंसा, स्तम्भवृत्ति

6. Answer **any one** of the following : 10

अधस्तनयोः एकस्य उत्तरं प्रदेयम् :

(a) Discuss the importance of Yoga in the present society.

आधुनिक समाजे योगस्य किं गुरुत्वमस्ति तद्विषये आलोच्यताम्।

(b) Explain अष्टाङ्गयोग in the line of the Yogasūtra ?

योगसूत्रम् अनुसृत्य अष्टाङ्गयोगः व्याख्येयः

UNIT-IV

(Refinement of Behaviour)

Marks : 20

7. Answer the following questions in brief :

अधस्तनानां प्रश्नानाम् उत्तरं संक्षेपेण प्रदेयम् : $1 \times 5 = 5$

(a) How many chapters are there in the Gītā ?

गीतायां कति अध्यायाः वर्तन्ते ?

(b) What is the full name of the Gītā ?

गीतायाः सम्पूर्णं नाम किमस्ति ?

(c) What is the subtitle of the third chapter of the Gītā ?

गीतागततृतीयाध्यायस्य शीर्षकं किमस्ति ?

(d) Who is referred to by the term 'पार्थ' in the Gītā ?

गीतायां पार्थ इतिपदेन कः सूच्यते ?

(e) Write the name of the most prominent commentator of the Gītā.

गीतायाः ख्याततमः भाष्यकारः कः ?

8. Answer **any five** of the following : 2×5=10

अधस्तनेषु प्रश्नपञ्चकस्य उत्तरं प्रदेयम् :

(a) Fill in the blanks :

रिक्तस्थानानि पूर्यतु :

नियतं कुरु — त्वं कर्म — ह्यकर्मणः ।

— च ते न प्रसिध्येत् — ।

(b) Explain कर्म as per the Gītā.

गीतानुसारं कर्म व्याख्येयम् ।

(c) Discuss the meaning of the term

इष्टकामधुक् ।

इष्टकामधुक् इति पदस्य अर्थः विश्लेषणीयः ।

(d) Explain the concept of the term श्रेय on the basis of your prescribed text.

पाठ्यांशानुसारं श्रेयः इति पदं व्याख्यायताम्।

(e) What is the meaning of the term स्तेन in the following statement?

अधोलिखिते वाक्ये स्तेनः इति पदं कमर्थं सूचयति—
'तैर्दत्तानप्रदायैभ्यो यो भूङ्क्ते स्तेन एव सः'।

(f) Write the synonym of the term किल्बिष.
किल्बिष इति पदस्य स्थाने समार्थकं पदान्तरं लिखतु।

(g) What is born from अक्षर ?
अक्षरसमुद्भवं किं भवति?

(h) What is referred to by the term अधायु ?
अधायुः इति पदेन किं सूच्यते?

9. Explain **any one** of the following : 5

अधस्तनयोः एकतरस्य व्याख्या करणीया :

(a) न हि कश्चित् क्षणमपि जातु तिष्ठत्यकर्मकृत्।
कार्यते ह्यवशः कर्म स्वर्वः प्रकृतिजैर्गुणैः ॥

(b) यद् यदाचरति श्रेष्ठस्तत्तदेवेतरो जनः ।
स यत् प्रमाणं कुरुते लोकस्तदनुवर्त्तते ॥
